

VERGİ HUKUKUNDA LEKELENMEME HAKKI

Right to not to be Labelled as Criminal in Tax Law

Dr. Öğr. Üyesi Elif YILMAZ FURTUNA*

ÖZET

Ceza yargılaması hukukunun amacı, en genel ifadesiyle, maddi gerçeğe ulaşmaktır. Ancak bu amacın insan hakları ihlallerine yol açmaksızın gerçekleştirilmesi esastır. Maddi gerçeğin bulunması yolunda isnat altındaki kişileri korumayı amaçlayan temel hak ve özgürlükler mevcuttur. Bu haklar kapsamında olmak üzere, adil yargılanma hakkının temel unsurlarından olan lekelenmeme hakkı çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Lekelenmeme hakkı, gerek kovuşturma gerekse soruşturma aşamasında gözetilmesi gereken bir hak olarak basın yayın kuruluşlarına da çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Zira basın özgürlüğü ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle basında adli olayların haber yapılması, lekelenmeme hakkı da dâhil, ceza yargılamasının en temel ilkelerini ihlâl edebilmekte, bu durum, telafisi güç zararlara sebebiyet vermektedir. Bu önemine binaen çalışmanın konusu lekelenmeme hakkı ve bu hakkın vergi hukukunda uygulanabilirliği sorusudur. Bu kapsamda, öncelikle lekelenmeme hakkı genel

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: elif.yilmaz@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3087-2988.

Makale Geliş Tarihi: 03.07.2022

Makale Kabul Tarihi: 04.08.2022

Atıf Şekli: Elif Yılmaz Furtuna, "Vergi Hukukunda Lekelenmeme Hakkı", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17/2 (2022): 0-0.

çerçevesiyle ele alınacak, hakkın Türk Hukukundaki yeri ve işlevi, bağlantılı olduğu ilkeler çerçevesinde ortaya konacaktır. Akabinde, lekelenmeme hakkının vergi hukukunda uygulanabilirliği kapsamında vergi mahremiyeti ile bağlantısı ve vergi ceza yargılamasındaki önemi anlatılacaktır. Bu kapsamda özel esaslar uygulaması ve basın özgürlüğü noktasında lekelenmeme hakkı açısından sorunlu hususlar tespit edilecektir. Genel değerlendirme ve çözüm önerileri ile çalışmaya son verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Lekelenmeme Hakkı, Basın Özgürlüğü, Masumiyet Karinesi, Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu, Özel Esaslar Uygulaması.

ABSTRACT

The aim of criminal procedure law, in the most general terms, is to reach the material truth. However, it is essential that this aim be achieved without causing human rights violations. There are fundamental rights and freedoms that aim to protect the people under the accusation in the way of finding the material truth. Within the scope of these rights, the right not to be tarnished, which is one of the basic elements of the right to a fair trial, is the subject of our study. The right not to be labelled, as a right that must be observed during both the prosecution and the investigation phase, also imposes various obligations on media and broadcasting organizations. Because, with the development of press freedom and communication opportunities, reporting of judicial events in the press clearly can violate the most basic principles of criminal proceedings, including the right not to be labelled, and this situation causes irreparable damages. Due to this importance, the subject of the study is the right not to be labelled and the question of the applicability of this right in tax law. In this context, first of all, the right not to be labelled will be discussed in its general framework and its place and function in Turkish Law will be revealed within the framework of the principles to which it is related. Then, within the scope of the applicability of the right not to be labelled as

criminal in tax law, its connection with tax privacy and its importance in tax criminal proceedings will be explained. Then, problematic issues will be determined in terms of the application of special principles practice and the right not to be labelled as criminal in terms of freedom of the press. The work will be ended with our general evaluation and solution suggestions.

Keywords: Right to not to be Labelled as Criminal, Freedom of the Press, Presumption of Innocence, Crime of Breach of Tax Privacy, Special Principles Practice.

GİRİŞ

Gelişen teknolojinin bir getirisi olan iletişim olanaklarının artması ve görsel ve yazılı medyanın yanı sıra sosyal medyanın da yaygınlaşmasından kaynaklı olarak günümüzde her şey gibi adli olaylar ve bu süreçteki kişiler ve bilgiler de daha kolay ulaşılabilir hale gelmiştir. Suç şüphesi altındaki kişilere ait bilgilere bu derece kolay erişim ve bu bilgilerin medyatik amaçlı kullanımı, haklarındaki iddialar henüz araştırılmakta olan kişilerin kesin hüküm verilmeden evvel suçlu olduğu yönünde ön yargı doğurmakta, bu ön yargı dolayısıyla da toplum nezdinde saygınlığı, sosyal statüsü, onur ve şerefi zedelenmekte, kimi zaman telafisi güç yaralar almaktadır. Diğer bir anlatımla, ceza adaletinin sağlanması sürecinde henüz mahkûm sıfatını almamış; şüpheli veya sanık sıfatındaki kişiye ait doğru ve/veya yanlış bilgilerin haber yapılması ve/veya ilgisiz kişilerle paylaşılması, zihinlerde bu kişinin suçlu olduğu önyargısını oluşturarak toplum içindeki statüsünün ve itibarının derinden sarsılmasına neden olmaktadır¹.

Temel hak ve hürriyetlerden biri olarak Anayasanın 28'inci maddesinde düzenlenmekte olan basın özgürlüğü ve bununla bağlantılı olan iletişim özgürlüğü yoluyla kamuoyunun haber alma hürriyeti

¹ MOLAN, Mike / LANSER, Denis / BLOY, Duncan, (2000), **Principle of Law Criminal Law**, Cavendish Publishing Limited, 4. Bası, London, s. 12; GÜLSÜN, Ramazan, "İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı (Human Dignity and Right not to be Labelled as Criminal)", *International Journal Of Legal Progress*, 1(2), 2015, s. 17-42.

özelinde düşünülduğünde, kişilerin sır alanı ve masumiyet karinesi ile basın-yayın özgürlüğü arasındaki dengenin korunması meselesi her geçen gün daha da önemli hale gelmekte, terazinin hangi kefesinin ağır basması gerektiği tartışılmaktadır. Lekelenmeme hakkı da, bu tartışmadan doğan, ortaya çıkış amacı itibariyle insanlık onurunu koruyan ve basın özgürlüğünün sınırlarını çizen haklardan biri olarak ulusal ve uluslararası hukukta ön plana çıkmaktadır.

Vergi hukuku açısından analiz edildiğinde lekelenmeme hakkı, vergi mahremiyetinin korunması yükümlülüğü şeklinde karşılık bulmaktadır ki vergi mahremiyeti kavramı, bugüne kadar lekelenmeme hakkından ziyade kişisel verilerin korunması konusuyla bağlantılı olarak ele alınmıştır. Vergi mahremiyeti özelinde lekelenmeme hakkının vergi hukukuna yansımaları yahut vergi hukuku açısından uygulanabilirliğinin tartışılacağı bu çalışmada ise, lekelenmeme hakkı, vergi mahremiyetinin yanı sıra basın özgürlüğü ve özel esaslar uygulaması kapsamında ele alınacaktır.

Çalışmada öncelikli olarak, bağlantılı olduğu ceza yargılaması ilkeleri kısaca açıklanarak lekelenmeme hakkının hukuki mahiyeti anlatılacaktır. Ardından vergi mahremiyeti kapsamındaki verilerin, kişisel verilerin korunması kapsamında korunma sahası bulup bulamayacağı tartışılacak, bu korunmanın lekelenmeme hakkıyla olan bağlantısı ele alınacaktır. Özel esaslar uygulaması ve basın özgürlüğü açısından lekelenmeme hakkının uygulanabilirliği konusundaki genel değerlendirmeye çalışma son bulacaktır.

I. GENEL OLARAK LEKENMEME HAKKI, TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ, HUKUKİ MAHİYETİ ve BAĞLANTILI OLDUĞU İLKELER

A. Genel Olarak Lekelenmeme Hakkı ve Türk Hukukundaki Yeri

Lekelenmeme kelimesi, lekelenme kelimesinin zıt anlamlısı olup olumsuzluk ekiyle oluşturulmuştur. Kelimede geçen lekelenme kelimesi, sözlük anlamı itibariyle “adı kötüye çıkma”; lekelenmek ise “kö-

tü tanınmak” olarak tanımlanmaktadır². Kelimelerin gerçek anlamda değil mecaz anlamı itibarıyla bu hakka ismini verdiğini belirtmek gerekir. Lekelenme kelimesinin bu anlamından hareketle lekelenmeme hakkını kısaca, suç şüphesi altındaki kişinin mahkûm olmadan toplum nazarında mahkûm edilmesini yahut manevi olarak lekelenmesini önleyen bir hak olarak özetlemek mümkündür³. Bir diğer tanımlama ile lekelenmeme hakkı, suç şüphesi altında olup hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen ve fakat henüz hakkında kesin hüküm verilmemiş olan kişinin kesin hükümden evvel masumiyetinin esas olduğundan bahisle, toplum nezdinde mahkûm edilmesine neden olacak her türlü davranıştan⁴ kaçınma yükümlülüğü getiren ve insan şeref ve onuru gibi manevi haklarını korumayı hedefleyen bir haktır.

Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Kanun’un yürürlüğe girmesi ile gelişimi hızlanan lekelenmeme hakkına ilişkin olarak, hukukun pek çok dalında düzenlemeler mevcuttur. Ancak uygulamada en çok ihlâl edildiği alan olması dolayısıyla lekelenmeme hakkının özellikle ceza ve ceza yargılaması hukuku alanında önemi büyüktür⁵. Zira ceza muhakemesi hukukunda amaç, insan hakları ihlallerine yol açmadan maddi gerçeği araştırıp bularak adaleti sağlamaktır⁶. Nitekim Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) bu hakkın ihlaline sebebiyet veren bazı fiiller suç olarak düzenlenmiştir. Ayrıca ceza yargılamasında bu hakla bağlantılı pek çok düzenlemeye yer verildiği görülmektedir. Örneğin; Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 160/2, m. 170 ve m. 174, lekelenmeme hakkının korunmasında etkili olan düzenlemelerdendir. CMK m. 160’ın cumhuriyet savcılarında şüphelinin haklarını koruma ve lehine olan delilleri toplama yükümlülüğü getirmesi, 174’üncü maddenin gereksiz davaların önüne geçmek için getirdiği iddianamenin iadesi müessesesinin

² Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 04.01.2021.

³ KARA, Eyüp, “Lekelenmeme Hakkı”, *Adalet Dergisi*, (43), 2012, s. 188.

⁴ KARA, s. 188.

⁵ GÜLSÜN, s. 18.

⁶ CAMPBELL, Liz, “Criminal Labels, the European Convention on Human Rights and the Presumption of Innocence”, *The Modern Law Review*, 76(4), 2013, s. 681; ŞAHİN, Cumhur / GÖKTÜRK, Neslihan, (2020), *Ceza Muhakemesi Hukuku- I*, Seçkin Yayınları, 11. Bası, Ankara, s. 33.

de lekelenmeme hakkına hizmet ettiğini belirtmek gerekir. Bu düzenlemelerle savcıya filtreleme görevi yüklenmekte, yeterli bilgileri içermeyen iddianamelerin iadesi yoluyla gereksiz dava yükünün önüne geçilmekte, dahası, adil yargılanmanın önü açılmaktadır.

Yine hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesi de lekelenmeme hakkını koruyucu düzenlemeler arasında yer almaktadır. Zira kişilerin işlemiş oldukları bazı suçlar yüzünden lekelenmelerinin önüne geçebilmek adına devlet ile sanık arasında imzalanan bir sözleşme olarak ifade edebileceğimiz bu müessese, sanığa sunulan bir fırsattır. Çünkü hükmün açıklanması geri bırakılmakta, cezanın düşürülme garantisi verilmektedir. Devlet ile sanık arasında karşılıklı taahhütleri içeren bu sözleşmeye göre sanık, denetim süresi boyunca kasten bir suç işlemeyeceğini vadederken; devlet de aslında sanığın lekelenmeme hakkını korumuş olmaktadır.

B. Hukuki Mahiyeti

Cumhuriyetin niteliklerinin sayıldığı Anayasanın 2'nci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin "insan haklarına saygılı" bir hukuk devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk devletinde insan haklarını korumak ve bunun için gerekli ortamı temin etmek devletin temel görevlerinden biridir. İnsan haklarına saygılı devlet olmanın gereklerinden biri olarak, Anayasanın 38'inci maddesi hükmüne göre devlet, suç şüphesi altındaki kişinin, hakkında kesinleşmiş bir mahkeme hükmü verilinceye kadar, maddi ve manevi varlığını her türlü haksız saldırıdan korumakla yükümlüdür⁷. Bu yükümlülük dolayısıyla lekelenmeme hakkı da, çağdaş hukuk sistemlerinde devletin öncelikli olarak koruyup koruma altına almak zorunda olduğu haklar arasında sayılmaktadır⁸.

⁷ GÜLSÜN, s. 18.

⁸ Bkz. Temel İlkeler m. 8: Adli ve idari işleyiş; masumiyet karinesi, lekelenmeme hakkı ve ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkelerini koruyan, gözeten ve güçlendiren bir yaklaşımı merkezine alır. T.C. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı İnsan Hakları Eylem Planı Özel Sayısı, Sayı:7, 2021, <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/272021233736%C4%B0H B%20VII.pdf>, Erişim Tarihi: 03.08.2022.

Lekelenmeme hakkı, masumiyet karinesine ışık tutan Anayasa m. 38/4 ve AİHS m. 6 kapsamında değerlendirildiği için temel hak olarak nitelendirilmektedir. Bu kapsamda, kişinin hakkında kesinleşmiş bir hüküm bulunmaksızın, itham veya isnat içeren söylemlere muhatap olması halinde söz konusu hak tecavüzünün engellenmesi, kaldırılması ve hatta tazmin edilmesine ilişkin hukuki sonuçlar doğmaktadır.

Türk hukukunda basın-yayın kuruluşları ve adli makamlar dâhil herkes için bir ödev olarak nitelendirilen lekelenmeme hakkı, ceza kovuşturmasında olduğu kadar ceza soruşturmasında da riayet edilmesi gereken haklardandır. Bu hakkın ihlaline sebebiyet veren bazı fiiller TCK'de suç olarak düzenlenerek yaptırıma bağlanmıştır.

Uluslararası koruma anlamında ise, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde (AİHS) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında karşımıza çıkan lekelenmeme hakkının, insanlık onurunu koruma amaç ve niteliği vurgulanmaktadır. Bu kararlarda lekelenmeme hakkının, adil yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak ele alınıp bu hakkın bir unsuru olarak kabul edildiği görülmektedir⁹.

Lekelenmeme hakkı, amaçları itibariyle aralarındaki sıkı bağlantı dolayısıyla, masumiyet karinesi, soruşturmanın gizliliği ilkesi ve adil yargılanma hakkı gibi diğer ceza yargılaması ilkelerinden yola çıkılarak açıklanmaktadır. Zira lekelenmeme hakkı, adil yargılanma hakkının bir neticesi olup lekelenmeme hakkını koruyucu düzenlemeler, masumiyet karinesi ve soruşturmanın gizliliği ilkesi sayesinde hayata geçebilmektedir. Ancak aralarındaki bu sıkı bağlantıya rağmen belirtmek gerekir ki; bir ceza muhakemesi ilkesi olarak lekelenmeme hakkı, ismi geçen tüm bu ilke ve/veya haklardan beslenen, aynı zamanda onları besleyen ve fakat bağımsız bir haktır.

C. Bağlantılı Olduğu İlkeler

Bu başlık altında lekelenmeme hakkının bağlantılı olduğu ilkeler incelenmektedir.

⁹ GÜLSÜN, s. 35.

1. Masumiyet Karinesi ile Bağlantısı

Masumiyet ya da suçsuzluk karinesi, Türk hukukunda Anayasa'nın 38/4 maddesinde “*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz*” şeklinde ifade edilmekte; uluslararası alanda ise AIHS'in 6/2 maddesinde “*Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.*” düzenlemesiyle güvence altına alınmaktadır.

Masumiyet karinesi, adil yargılanma hakkının temel ilkelerinden biri olmasının yanı sıra lekelenmeme hakkını da içermektedir. Dolayısıyla lekelenmeme hakkı, bu karinenin bir sonucu yahut alt başlığıdır. Lekelenmeme hakkı, masumiyet karinesinden kaynaklanmakta, yönelmiş oldukları amaçtan yola çıkarak lekelenmeme hakkının masumiyet karinesinin bir neticesi, unsuru yahut özel bir görünümü olduğu düşünülmektedir. Aralarındaki bağlantı masumiyet karinesinin lekelenmeme hakkını koruyucu muhtevastan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla masumiyet karinesinin lekelenmeme hakkını kapsayan ve koruyan bir hak¹⁰ olduğunu ifade etmek mümkündür.

Ceza hukuku kapsamında ele alındığında, lekelenmeme hakkı, masumiyet karinesinin insan haklarını ve dolayısıyla insan onurunu koruma amacına yönelmiş bir yüzü olarak değerlendirilebilir¹¹. Masumiyet karinesi, kişinin hakkında kesin hüküm tesis edilene kadar suçlu gibi muamele görmesini engellemeyi hedeflerken; lekelenmeme hakkı kişinin toplum nezdinde saygınlığının korunmasını amaçlamaktadır. Lekelenmeme hakkı, masumiyet karinesinin bir sonucu olarak da değerlendirilebilmektedir¹². Bu kapsamda aralarında sıkı bir ilişki bulunsa da farklı müesseseler oldukları da açıktır.

Masumiyet karinesi gereğince; hakkında kesin hüküm verilinceye kadar kimseye suçlu damgası vurulmaması esastır. Henüz suçlu ilân

¹⁰ GÜLSÜN, s. 27.

¹¹ ERTÜRK, Eray, (2020), Türk Hukukunda Lekelenmeme Hakkı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku ABD, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 24.

¹² ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan, (2017), **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 223; KARA, 2012, s.

edilmiş olmadığı için kişi, ne suçlu ne de masumdur. Zira suç şüphesi altında bulunma hali, sanıklık, kendine özgü bir statüdür; kişi hâlihazırda suç şüphesi altında olmakla beraber henüz suçlu ilân edilmemiştir¹³; sadece suçlu olduğu tahmin¹⁴ edilmektedir. Kesin hükme kadar kişinin masum olabileceği unutulmamalı, buna göre hareket edilmelidir. Bundan dolayı, suçlu olabileceği henüz tahmin aşamasında olan kişinin masum olduğu bir karine olarak kabul edilmektedir. Bu karinenin bir neticesi olarak da suç şüphesi altındaki kişilerin de diğer kişiler gibi manevi haklarının korunması esastır. Masumiyet karinesi bu korumayı sağlama amacına matuftur. Lekelenmeme hakkı da aynı amaca matuf bir hak olarak, kişilerin şeref, onur ve haysiyeti gibi manevi haklarına odaklanmaktadır.

Lekelenmeme hakkında olduğu gibi masumiyet karinesinde de amaç, ceza kovuşturması ve/veya soruşturması nedeniyle kişilerin manevi haklarının örşelenmesini önlemek olduğu için, bunlar, adli işlemlerin ilk basamağından itibaren gözetilmesi gereken iki haktır. Bu iki hak arasında bir geçişkenlik¹⁵ olduğu düşünülmektedir. Ancak masumiyet karinesi, kişinin suçlu muamelesi görmemesine odaklanmışken; lekelenmeme hakkı, bunun da ötesine geçerek¹⁶ kişinin insan olarak onur ve şerefine, toplumsal saygınlığının korunmasını yani daha kapsamlı bir korumayı hedeflemektedir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi, lekelenmeme hakkının çıkış noktalarından biri olan masumiyet karinesi, bizatihi lekelenmeme hakkını da kapsamaktadır.

AİHS m. 6/1 kapsamındaki “...kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.” düzenlemesi lekelenmeme hakkı kapsamında değerlendirilebilmektedir. Şöyle ki; hakkında henüz kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin

¹³ CENTEL, Nur / ZAFER Hamide, (2010), **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayınevi, 7. Bası, İstanbul, s. 152.

¹⁴ ÜZÜLMEZ, İlhan, (2005), Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları, **TBB Dergisi**, (58), s. 44, <http://portal.ubap.org.tr/App-Themes/Dergi/2005-58-134.pdf>, Erişim Tarihi: 27/03/2012.

¹⁵ KARA, s. 190.

¹⁶ KARA, s. 190.

yargılanma süreçleri aleniyet ilkesi gereği basına yansiyarak toplumun erişimine açılabilir. Ancak bazı durumlarda toplumsal linç kültürünün etkisiyle, mahkeme önünde hükümlü statüsü kazanılmadan, medyaya kişi toplum önünde suçlu kabul edilebilmektedir. Bu durum, masumiyet karinesini zedeleyerek yargılamayı olumsuz etkileyebilmektedir. Yargılama sonunda beraat söz konusu olsa dahi, öncesinde kişinin adı söz konusu suçla bağdaştırılmış olduğu için toplum önünde masum olduğunu kabul ettirmesi güçleşmektedir. Konuya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) kararında *"...Anayasanın 38' inci maddesinin dördüncü fıkrasında suçluluğu hükmü sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı düzenlenmiştir. Masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı, aynı zamanda ceza hukukunun evrensel ilkelerindedir. Suç soruşturması sırasında kişisel verilerin alenileşmesinin bu ilkeleri önemli ölçüde zedeleyeceği açıktır..."*¹⁷ hükmüne yer verilmiştir.

2. Adil Yargılanma Hakkı ile Bağlantısı

Anayasanın 36/1 ve AİHS'nin 6/1'inci maddesinde düzenlenmekte olan adil yargılanma hakkı gereği, davanın kanunla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız mahkemelerde ve açık duruşma ile, makul sürede ve silahların eşitliği ilkesi gözetilerek görülmesi gerekmektedir. Diğer bir anlatımla, adil yargılanma hakkı, sayılan tüm bu hususları garanti altına alan bir hak olarak yargılamanın hakkaniyetli bir biçimde yapılmasını temin etmektedir. Lekelenmeme hakkında olduğu gibi, adil yargılanma hakkı da şüpheli veya sanık sıfatındaki kişiler bakımından bir hak iken; yargılama faaliyetlerinin yürütülmesi bakımından devletin yerine getirmek zorunda olduğu bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi, toplumda yargılanma faaliyetlerinin hakkaniyetli yapıldığına duyulan inancı kuvvetlendirecek, adalet sistemine ve hukuka olan güveni artıracak, hak arama konusunda kişileri, hukuk dışı yollara saptırmaktan alıkoyacaktır. O halde adil yargılanma hakkı, gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında riayet edilmesi

¹⁷ AYM E. 2014/195, K. 2015/116, T. 23.12.2015. www.sinerjimevzuat.com.tr, Erişim Tarihi: 15.04.2021.

gereken, kişilerin hukuka aykırı kararlara maruz kalarak hukuka olan güvenlerinin zedelenmesini önleyen bir haktır.

Adil yargılanma hakkının gereklerinden biri olan yargılamanın makul sürede yapılması, şüphelinin uzun yıllar suç şüphesi ve ceza tehdidi altında kalmasını önleyerek lekelenmeme hakkına hizmet etmektedir. Çünkü yargılamada makul süre ne kadar aşılsa kişiler toplum nezdinde o kadar uzun süre yargılanacak hatta hüküm giyecek, manevi hakları o kadar fazla örselenecektir. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişinin toplum nezdinde de bir an evvel aklanması bakımından adaletin geciktirilmemesi esastır.

Adil yargılanma hakkı ile lekelenmeme hakkı, iç içe geçmiş iki haktır. Gerek iç hukukta gerekse uluslararası alanda koruma altına alınmış olan adil yargılanma hakkının, kişilerin toplum nazarında lekelenmesini de engellemesi dolayısıyla lekelenmeme hakkı için de güvence teşkil ettiğini ifade etmek gerekir. Şöyle ki; hakkında takip-sizlik veya beraat kararı verilen kişilerin, isnat edilen suçlamalardan adil bir yargılanma neticesinde aklandığına duyulan güven, bu kişilerin toplum nazarında da aklanmasını sağlamaktadır. Kısaca adil yargılanma hakkı, lekelenmeme hakkının hayata geçirilmesini sağlayan koşulları temin etmektedir.

3. Soruşturmanın Gizliliği İlkesi ile Bağlantısı

Ceza yargılamasında aslolan hukuka uygunluk olup maddi gerçeğe her ne suretle olursa olsun ulaşmak, çağdaş ceza yargılamasında kabul gören bir amaç ve yöntem değildir. Günümüzde ceza yargılamasına hâkim olan esas ilke, insan onurunun korunmasıdır ki gizlilik esaslı soruşturmada olduğu gibi lekelenmeme hakkı, bu amaca hizmet etmekte, çıkış noktasını bu amaçtan almaktadır. O hâlde, ceza yargılamasında maddi gerçek; lekelenmeme hakkı, gizlilik esaslı soruşturma ilkesi gibi ceza yargılaması hukukunun temel ilkelerini ve insan onurunu esas alarak hukuka uygun biçimde ortaya çıkarılmalıdır¹⁸.

¹⁸ ÇALIŞKAN, Suat, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

Soruşturmanın gizliliği ilkesi, şüphelinin kaçması ve/veya delilleri karartması tehlikesine karşı geliştirilmiş, soruşturmanın sıhhat ve selametinin korunmasının yanı sıra şüphelinin lekelenmeme hakkını da koruyan muhtevasıyla ön plana çıkan bir ceza muhakemesi ilkesidir. Zira bu ilke, sağlıklı ve hızlı bir soruşturma yapılarak şüphelinin leh ve aleyhine olan tüm delillerin toplanmasını emretmekte, adil bir yargılamanın temin edilmesi suretiyle lekelenmeme hakkının korunmasını amaçlamaktadır. Gizlilik esaslı soruşturma, özel hayatın korunmasını ve masumiyet karinesinin lafta¹⁹ kalmamasını, uygulamaya aktarılabilmesini sağlamaktadır.

Soruşturmanın gizliliği ilkesinin temelinde yatan 2 amaç vardır. Bunlardan ilki, delillerin muhafazası iken; ikincisi suç şüphesi altındaki kişinin insan olarak onurunun, şerefının ve toplum nezdinde saygınlığının örselenmesini önlemektir ki bu amaç lekelenmeme hakkını izah etmekte, lekelenmeme hakkıyla örtüşmektedir. Bu amaçtan yola çıkılarak belirtmek gerekir ki; lekelenmeme hakkı, soruşturmanın gizliliği ilkesi ile doğrudan bağlantılıdır²⁰.

Lekelenmeme hakkının hayata geçirilmesine hizmet eden bir ilke olan soruşturmanın gizliliği ilkesi, CMK'nin 157'nci maddesinde düzenlenmektedir. Soruşturmanın gizliliği başlıklı m. 157 kapsamındaki *"Kanunun başka hüküm koyduğu hâller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir."* düzenlemesiyle korunmak istenen menfaatlerden birisi de lekelenmeme hakkıdır. Zira gizlilik esaslı soruşturma, lekelenmeme hakkının temelidir²¹. Delillerin henüz yeterli suç şüphesine ulaşmadığı soruşturma aşamasının gizliliği, bu hakkı güvence altına almaktadır²². Kanun koyucu, hakkında kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin soruşturma aşamasındayken toplum önünde bir suç isnadıyla bağdaştırılmamasını amaçlamaktadır. Bu öneminden bahisle kanun koyucu,

¹⁹ YAŞAR, Osman, (2009), **Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt**, Seçkin Yayınevi, Ankara, s. 1297; KARA, s. 190.

²⁰ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

²¹ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

²² ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

TCK'nin 285'inci maddesi soruşturmanın gizliliğinin ihlâlini yaptırıma bağlamıştır. TCK m. 285'te düzenlenen gizliliğin ihlâli suçu ile korunan hukuki yarar, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına yönelik soruşturma faaliyetlerinin selameti ve masumiyet karinesidir. Dolayısıyla soruşturmanın gizliliğini ihlâlinin suç olarak düzenlenmesi esasen masumiyet karinesi ve gerçeğe ulaşma ilkelerine hizmet etmektedir²³.

İnsan hakları ihlâllerine yol açmadan maddi gerçeğin ortaya konulması, devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bunu temin etmenin yolu ise, etkin bir soruşturma yapılarak, itham kolaycılığına kaçmadan, aslında beraat edecek kişiler hakkında kamu davasının açılmamasından geçmektedir. İşte bu sebeple cumhuriyet savcılarının yapması gereken, yersiz ve/veya haksız her ihbarı dava konusu yapmamaktır. Dolayısıyla lekelenmeme hakkı ile soruşturmaya yer olmadığına dair karar arasında doğrudan bağlantı vardır. Çünkü yersiz ihbar ve şikâyetlerin duruşma aşamasından evvel hukuki neticeye bağlanması, lekelenmeme hakkının sağladığı korumanın bir göstergesidir²⁴. Kanun koyucu, bu doğrultuda CMK m. 158/6 düzenlemesiyle soruşturmaya yer olmadığına dair karar müessesesini ihdas etmiştir. Lekelenmeme hakkıyla bağlantılı olan bu karar sayesinde yersiz ihbar ve şikâyetler ile soruşturma işlemlerine maruz kalması ve kişilerin suçlu muamelesi görmesi önlenmek istenmiştir. Zira haksız şikâyet ve ihbarlar ile derhal soruşturmaya başlamak, kişiyi şüpheli sıfatına sokmakta, ifade alma gibi çeşitli muhakeme işlemlerine başlanması, gerek usul ekonomisi gerekse lekelenmeme hakkı ile örtüşmemektedir. CMK m. 158/6 düzenlemesiyle getirilen ihbar kayıt sistemi ile bu durum ortadan kaldırılmak istenmiştir. Bu fıkra hükmü ile soyut ve genel nitelikteki ve esasen içeriği suç oluşturmayan ihbar ve şikâyetlerin ihbar kayıt sistemine kaydedilerek, soruşturma aşamasından evvel bir değerlendirmeye tabi tutulması sağlanmıştır. Gizlilik esaslı soruşturmanın uygulamaya aktarıldığı nokta, ihbarların önce ihbar kayıt sistemine sonra soruşturma defterine geçirilmesi uygulanmasıdır.²⁵ Sistemin işleyişinde ihbar ve şikâyetler, öncelikle soruşturma defterine değil; ihbar kayıt

²³ KARAKAYA, Naim, "Lekelenmeme Hakkı", *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 3(2), 2015, s. 312.

²⁴ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

²⁵ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

defterine kaydedilmekte, böylelikle kişilerin peşinen şüpheli sıfatına maruz kalması engellenmektedir²⁶. Kısaca, CMK 158/6 maddesindeki soruşturmaya yer olmadığına dair karar kurumu ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 27'nci maddesi esasen lekelenmeme hakkına hizmet etmekte olan düzenlemelerdir²⁷.

AİHM'nin adil yargılanma ilkesinin kovuşturma aşamasıyla sınırlı olmadığını, soruşturmanın gizliliğinin masumiyet karinesini teminat altına almayı amaçladığını belirten kararları mevcuttur²⁸. *Gizlilik esaslı soruşturma, lekelenmeme hakkının da teminatıdır*²⁹.

Sonuç olarak, lekelenmeme hakkı, kovuşturma aşaması kadar soruşturma aşaması için de geçerlidir³⁰. Soruşturmanın gizliliği, masumiyet karinesi ve dolayısıyla da lekelenmeme hakkına hizmet etmektedir. Çünkü kişi hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verme ihtimali her zaman mevcuttur. Hakkındaki araştırmalar henüz sürmekte olan kişilerin her türlü bilgisi eğer pervasızca paylaşılır, soruşturmanın gizliliği göz ardı edilirse, kişi hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilse yahut beraat etse bile kişi, o aşamaya kadar hakkında oluşmuş olan ön yargı sebebiyle toplum nazarında çoktan hüküm giymiş olacak ve onur ve şerefine lekelenmesi, manevi haklarının ihlâl edilmesi gibi ağır neticelerle çoktan karşılaşmış olacaktır. O hâlde, lekelenmeme hakkında olduğu gibi, soruşturmanın gizliliği ilkesi de kişilerin manevi haklarının korunmasına hizmet etmektedir.

²⁶ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

²⁷ KARAKAYA, s. 312.

²⁸ Bkz. 27 Kasım 2008 tarihli Salduz/Türkiye kararı, Başvuru no: 36391/02, AİHM 2008, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22display%22:\[0\],%22dmdocnumber%22:\[%22843654%22\]}http://www.cocukgozlemevi.org/storage/app/uploads/public/5ac/227/ca8/5ac227ca8da6f568901494.pdf](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22display%22:[0],%22dmdocnumber%22:[%22843654%22]}http://www.cocukgozlemevi.org/storage/app/uploads/public/5ac/227/ca8/5ac227ca8da6f568901494.pdf), Erişim Tarihi:01.07.2022.

²⁹ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

³⁰ ÇALIŞKAN, "Lekelenmeme Hakkı", hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.

II. VERGİ MAHREMİYETİ AÇISINDAN LEKELENMEME HAKKI

Bilgi ve iletişim teknolojisinin hızla ilerlemesi sayesinde kişisel verilerin dünya genelinde kolayca paylaşılır hale gelmesi, veri güvenliği açısından pek çok sorun doğurmuş ve bu durum, ülkeleri kişisel verilerin korunması³¹ konusunda hukuki düzenlemeler yapmaya sevk etmiştir³². Nitekim Türkiye’de de 2010 yılına kadar Anayasada açıkça düzenlenmemiş olan kişisel verilerin korunması hakkı, bu tarihte yapılan değişiklik ile Anayasanın “Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması” başlıklı 20’nci maddesine eklenen 3’üncü fıkra ile anayasal bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Akabinde 2016 yılında 6669 sayılı Kanunla 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi kabul edilmiş ve nihayet 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 24 Mart 2016’da yasalasılmış, 7 Nisan 2016 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu düzenlemeler, hukukun her dalında olduğu gibi, vergi hukuku alanında da büyük ses getirmiş ve yeni bir kavram olmamasına rağmen vergi mahremiyeti kavramını ön plana çıkarmıştır. Zira kişisel verilerin korunması, vergi hukukunda vergi mahremiyeti olarak karşılık³³ bulmaktadır. Bu kapsamda vergi mahremiyetinin düzenlendiği Vergi Usul Kanunu’nun (VUK) 5³⁴, mükerrer 242’nci ve 369’uncu

³¹ Anayasanın m. 20/3 hükmüne göre; Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir.

³² AKGÜL, Aydın, “Danıştay Kararları Işığında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması”, *Danıştay Dergisi*, (133), 2013, s. 25.

³³ Nitekim Danıştay; bir kararında kişilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin Anayasal temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alındığını, vergilendirme işlemi sırasında da bu hakkın korunması için ise vergi hukukunda vergi mahremiyeti kavramına yer verildiğini belirtmiştir. (Dş. 4.D 10.10.2013 gün ve E:2013/2702, K:2013/6862).

³⁴ Madde 5 – Aşağıda yazılı kimseler görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lâzım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef’ine kullanamazlar;

1. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;

2. Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay’da görevli olanlar;

maddeleri ile ve sırrın ifşasının düzenlendiği Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (AATUHK) 107'nci maddesi hükümleri karşımıza çıkmaktadır. Ancak VUK sadece vergiler için koruma sağlarken; AATUHK bütün kamu borçlularına yönelik bir koruma sağlamaktadır. İki kanunun sağladığı koruma, vergilendirme sürecinin aşamaları itibariyle de farklılaşmaktadır. Zira VUK'a tabi olan vergiler tarh, tebliğ ve tahakkuk aşamasındayken VUK m. 5 kapsamında korunan vergi mahremiyeti; tahsil aşamasında AATUHK 107'nci maddesi kapsamında korunmaktadır³⁵.

Vergi mahremiyeti, mükelleflerin temel kişisel haklarından özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması ile ilişkilendirilmektedir. Vergi idaresinin elde ettiği bilgiler, mükellefin özel hayatı veya mesleki bilgisi ile ilgili sırlar olup bu bilgilerin muhafazasında kusur edilmesi, vergi mahremiyetinin ihlâlinin yanı sıra kişisel verilerin korunması hakkının da ihlâline yol açacak, idarenin sorumluluğu doğacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki; KVKK, sadece gerçek kişilerin kişisel verilerinin korunmasını içermekte, tüzel kişiler kanunun kapsamı dışında kalmakta, bu noktada vergi mahremiyetinden farklılık göstermektedir. Zira vergi mükellefiyeti, gerçek kişilere özgülenmemiştir, tüzel kişiler hatta tüzel kişiliği olmayan topluluklar da mükellef olabilmektedir. Gerek VUK gerekse AATUHK kapsamında korunacak veya sırrı saklanacak olanlar, gerçek kişilerle sınırlı olmayıp tüzel kişiler de bu korumadan yararlanabilecektir³⁶.

Devlet, vergilendirme işlemleri esnasında mükellefin malî ve ticarî bilgilerine, şahsı ve ailesiyle ilgili bilgilere vakıf olmaktadır. Esa-

3. Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;

4. Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler.

Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılışları dahi devam eder.

(Ek altıncı fıkra:14/10/2021-7338/13 m.) Gelir İdaresi Başkanlığının görev alanına ilişkin işlerde hizmet alımı yoluyla çalıştırılanlar ile hizmet alımı yapılanların ortak ve yöneticileri öğrendikleri sırlar ve gizli kalması gereken diğer hususlar açısından bu maddede yazılı yasalara, bu görevlerinden ayrılışları dahi, uyum zorundadır.

³⁵ SONSUZUOĞLU, Elif, "Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", *Vergi Sorunları*, (141), 2000, s. 141, 120.

³⁶ KARATAŞ DURMUŞ, s. 392.

sen devletin bu bilgilere vakıf olması olağandır; çünkü bunlar, mükellef hakkında doğru vergilendirme yapılabilmesi için zaten bilinmesi gereken bilgilerdir. Bu noktada önemli olan, vergi idarelerince kayıt altına alınan bu bilgilerin vergilendirme amacı dışında kullanılmamasıdır. Bu gereklilikten yola çıkarak, vergi mahremiyeti, “*vergi işlem ve incelemeleri ile uğraşan memurların, vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay’da görevli olanların, vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara katılanların ve vergi işlerinde görevlendirilen bilirkişilerin, mükellef ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olmak üzere öğrendikleri sırları ya da gizli kalması gereken diğer hususları açıklamaları ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına olacak şekilde kullanmaları*” yasağıdır³⁷. Bilgilerinin muhafazası yönünde kurum ve kişilere yükümlülük getiren vergi mahremiyeti, temel mükellef hakları³⁸ arasında sayılmaktadır.

Çağdaş vergi sistemleri, beyan sistemi üzerine inşa edilmiştir. Vergi idaresinin mükellefleri denetleme yetkisi ve güvenlik mekanizmaları her zaman mevcuttur. Ancak beyan usulüne dayanan vergi sistemlerinin sağlıklı işleyebilmesi ve gerçek gelire ulaşabilmek açısından mükelleflerin vergi idaresine güvenmesi en az denetim mekanizmaları kadar önemlidir³⁹. Nitekim “mükellefle ilgili gerçek durumu, en iyi mükellefin kendi bilir” düşüncesinden doğan beyan sisteminde vergi idaresinin vergilendirme işlemleri esnasında elde ettiği bilgileri mahremiyet kapsamında muhafaza yükümlüğü altında olması, mükelleflerin gerek vergi idaresine olan güveninin gerekse vergi sisteminin sıhhatli şekilde işlediğine olan inancının artmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum, mükelleflerin kendilerini daha fazla hukuki güvenlikte hissetmesini temin etmektedir. Dolayısıyla mükellefte oluşan bu inanç ne kadar fazla ise beyanlarının doğruluğu da o ölçüde

³⁷ OKTAR, Ateş, (2016), **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 11. Bası, İstanbul, s. 382.

³⁸ EGELİ, Haluk / DAĞ, Mehmet, “Türk Vergi Hukuku Açısından Mükellef Haklarının Değerlendirilmesi”, **Maliye Dergisi**, (163), 2012, s. 134.

³⁹ DURDU, s. 592.

fazladır⁴⁰. Öte yandan, vergi idaresine vermiş oldukları bilgilerin herhangi bir korumaya tabi olmayıp, hiçbir süzgeçten geçirilmeksizin kamuoyuna servis edilmesi ve gerektiğinde de haklarında kullanılacak olması düşüncesi bile mükellefleri doğru beyanda bulunmaktan alıkoyacaktır⁴¹ ki bu durum vergi idaresinin de işini zorlaştıracaktır. Dolayısıyla; vergi mahremiyetinin hem mükellef hem de vergi idaresinin yararına bir düzenleme olduğu açıktır. Çünkü mükelleflerin kendilerine ait gizli bilgileri vergi idaresine güven içinde verebilecekleri ortamı temin etmekte, böylelikle vergilendirme sürecinin daha kolay ve sıhhatli bir şekilde işlenmesine katkı sağlamaktadır⁴².

Devlet, mükellefler ve/veya sorumluların, temel hak ve özgürlüklerinden birini oluşturan özel hayatlarının gizliliğine uymak ve bu bağlamda vergi mahremiyeti kapsamındaki bilgilerini 3'üncü kişilere karşı korumak zorundadır⁴³. Örneğin vergi idaresi, mükellefle iş yapan 3'üncü kişilere bu bilgileri veremez. Vergi mahremiyeti, mükellef ve ilişkili olduğu kişileri kapsamına almaktadır. Mükellefin eşi, çocukları, iş ortakları, vergi sorumluları, mesleki ve ticari ilişkide olduğu 3'üncü kişiler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Mükellefin yanında çalışan kişilerin bu kapsama girip girmediği ise olay bazında değerlendirilmelidir. Örneğin; mükellefin işi için kritik nitelikteki bir işçinin işten çıkarıldığı bilgisi, mükellefin siparişlerinde azalmaya sebebiyet verecek ise, mükellefin direkt işine temas eden ve onu malî sıkıntıya sokan bu durumun vergi mahremiyeti kapsamında ele alınması doğru olacaktır⁴⁴. Buradan yola çıkarak, mahremiyet kavramının geniş kapsamlı ele alındığı VUK m. 5 düzenlemesi, mükellef ve mükellefle bağlantılı kişilerin muamele ve hesap durumlarına, işletme ve işlerine, meslek ve servetlerine ilişkin sırların veya gizli kalması icap eden diğer hususların mahremiyet kapsamında korunması amacına matuftur.

⁴⁰ SONSUZUĞLU, s. 116.

⁴¹ DURDU, s. 590.

⁴² DŞ. 4.D 14.03.2011 gün ve E:2008/836, K:2011/1048.

⁴³ ARSLAN, Çetin, "Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu (VUK md. 362)", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(2), 2013, s. 16.

⁴⁴ KARATAŞ DURMUŞ, s. 378.

Mahremiyet hakkının ihlâli ise, aynı Kanunun 362'nci maddesinde düzenlenmiş, yaptırımın TCK'nin 239'uncu maddesine göre olacağı belirtilmiştir. Vergi hukuku ile ilgili başka bir temel kanun olan AATUHK'un 107'nci maddesinde⁴⁵ de, aynı şekilde, mahremiyetin ihlâli durumunda TCK'ye yollama yapılmıştır. Mükellef lehine bu düzenlemelere aykırı hareketler ise, meslek sırrının ifşası suçunun özel bir şekli olan vergi mahremiyetinin ihlâli suçu olarak düzenlenmiştir.

Altını çizmek gerekir ki; mükellefin hangi sırlarının bu maddelerdeki korumanın kapsamında olduğunun tespiti son derece önemlidir. Örneğin; işyeri adresi, yapılan faaliyetin türü ve sektörü gibi genel geçer bilgiler, herkes tarafından öğrenilebilecek durumda olduğu için bu kapsamda ele alınamayacaktır. Fakat mükellefin vergi borcunun olup olmadığı, gelir getiren faaliyetleri neticesinde elde ettiği gelir ve ödediği vergiler, varsa yatırım karar ve projeleri, kredileri mahremiyet kavramı kapsamında korunmakta olan sırlardandır⁴⁶.

Ticari sır ile vergi mahremiyeti, çoğu kere iç içe geçmiş durumda olduğu için bu bilgiyi ifşa edenin veya şahsı veya 3'üncü kişi yararına kullanan kişinin, görevleri dolayısıyla öğrenmiş oldukları bilgileri ifşa eden kişi olması icap eder. Kanun koyucunun kimlerin bu kapsamda olduğunu saymak suretiyle kimlerin bu suçun faili olabileceğini ortaya koymuş olmasından hareketle, vergi mahremiyetini ihlâl suçunun özgü suçlardan olduğu belirtilmektedir⁴⁷. Ancak kanaatimizce vergi mahremiyeti kapsamındaki bilgileri gizli tutması gereken kişiler, kanunda tahdidi⁴⁸ olarak sayılmış gibi görünse de burada önemli olan,

⁴⁵ 6183 s. AATUHK 107. md.: “*Bu kanunun tatbikinde vazifeli bulunan kimseler, bu vazifeleri dolayısıyla amme borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait öğrendikleri sırlarla, gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa ettikleri takdirde Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesine göre cezalandırılır*”.

⁴⁶ KARATAŞ DURMUŞ, s. 375.

⁴⁷ ŞENYÜZ, Doğan, (2016), **Vergi Ceza Hukuku**, Ekin Kitabevi, 9. Bası, Bursa, s.411.

⁴⁸ “Vergi işlem ve incelemeleri ile uğraşan memurlar ifadesinden, vergi idaresi içinde veya dışında, vergi ile ilgili iş ve işlemler yapan bütün memurların anlaşılması gerekmektedir. Kanunda sözü edilen memurların mutlaka maliye memuru olması gerekmemektedir. Diğer dairelerde görevli olan memurlar da yasak kapsamı içinde yer alır”. KARAKOÇ, s. 526. “Kanunda vergi mahremiyeti kapsamındaki bilgileri gizli tutması gereken kişiler sınırlı olarak sayılmış gibi görünmesine rağmen mükellef

saklanması gereken bilgilerin görevleri dolayısıyla öğrenilmiş olmasıdır⁴⁹. Dolayısıyla mükellef ve mükellefle ilgili kimselere ilişkin hususları göreviyle bağlantılı olarak öğrenen her bir kamu görevlisi, vergi mahremiyetine uymakla yükümlü⁵⁰ olup bu kişilerin “görevleri dolayısıyla elde etmiş oldukları bilgileri” ifşa etmeleri halinde vergi mahremiyeti ihlâl edilmiş kabul edilir. Nitekim doktrinde VUK m. 5 kapsamında değerlendirilecek bir veri olabilmesi için şu 4 şartın bir bütün halinde varlığı aranmaktadır⁵¹:

- 1) Gizli kalması gereken bir bilgi olması,
- 2) Bilginin mükellefe veya mükellefle ilgili bir kişiye ait olması,
- 3) Bilgi bu kişilerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olması,
- 4) Bilginin görev icabı öğrenilmiş olması.

Kişisel verilerin korunması, vergi hukukunda vergi mahremiyeti kapsamında sağlanmakta olup vergi mahremiyetinin ihlâli aynı zamanda lekelenmeme hakkının da ihlâli anlamına gelmektedir. Nitekim VUK'un 5'inci maddesinin son fıkrası da lekelenmeme hakkı-vergi mahremiyeti bağlantısını ortaya koyan bir düzenlemedir. Söz konusu düzenleme, *“açıklanan bu bilgiler ele alınarak yükümlülerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüz edilemez”* şeklindedir. Bu hüküm, bahsi geçen bilgilerin kullanılarak mükelleflerin haysiyet, şeref ve haklarına saldırıların önlenmesi ve ihlâllerin cezalandırılması amacına matuftur⁵². Kanun koyucu, bu suçu düzenleyerek vergilendirme işlemlerinde mükelleflerin hukuki güvenliğini temin etmektedir⁵³.

ve mükellefle ilgili kimselere ilişkin hususları göreviyle bağlantılı olarak öğrenen her bir kamu görevlisi vergi mahremiyetine uymakla yükümlüdür”. KARATAŞ DURMUŞ, s. 379-380.

⁴⁹ KARATAŞ DURMUŞ, s. 379.

⁵⁰ KARATAŞ DURMUŞ, s. 379-380.

⁵¹ GÜLERCİ, Burcu, (2017), **Türk Hukukunda Vergi Mahremiyetinin Sınırları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s. 57.

⁵² KARAKOÇ, Yusuf (2016), **Vergi Ceza Hukuku**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, s. 314.

⁵³ KARAKOÇ, s. 314; ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ÇAĞAN, Nami, (2015), **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, 24. Bası, Ankara, s. 215.

İstisnai durumlarda kamu yararı amacıyla mükellefle ilgili bilgilerin açıklanması veya aktarılması ise hukuka uygun kabul edilmektedir⁵⁴. Nitekim bu kapsamda VUK'un 5'inci maddesinin 2 ve devamındaki fıkralarında vergi mahremiyetine getirilen istisnalar düzenlenmiştir. Söz konusu istisnalardan ilki vergi ilan cetvelleriyle yapılan ilanlardır. VUK m. 5/2 hükmüne göre "...*vergi güvenliğini sağlamak amacıyla Gelir Vergisi mükelleflerinin yıllık Gelir Vergisi, sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri matrahları (zarar dâhil) ve beyanları üzerinden tarh olunan Gelir ve Kurumlar Vergileri ile mükelleflerin ad ve unvanları, bağlı oldukları vergi dairelerince beyannamelerin verildiği yıl içinde dairenin münasip yerlerine asılacak cetvellerle ilan olunur*". Bu ilanlar, vergi mahremiyetinin ihlâli anlamına gelmez.

VUK m. 5/3 kapsamındaki istisna ise; mükelleflerin vergi tarhına esas olan beyanları, kesinleşen vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ve ceza miktarlarının Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanmasıdır⁵⁵. Lekelenmeme hakkı açısından sorunlu nokta, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından en çok borcu olanlara ilişkin açıklamalarda karşımıza çıkmakta olup kamuoyu tarafından en çok vergi ödeyenlerin "vergi rekortmeni"; en çok borcu olanların ise "vergi yüzsüzü" olarak isimlendirildiği görülmektedir⁵⁶. Bu açıklamalar bağlamında bilhassa en çok vergi borcu olan mükelleflere ilişkin olarak kullanılan "vergi yüzsüzü" ifadesi, hakaret niteliği taşımakta olup kişilik hakları kapsamında kişinin saygınlık, şeref ve onurunu zedelemesi dolayısıyla lekelenmeme hakkına zarar vereceği görüşündeyiz. Oysa VUK m. 5'te açıkça ifade edildiği üzere "*açıklanan*

⁵⁴ DURDU, Muhammet, "Mükellef Verilerinin Korunması ve Vergi Mahremiyeti", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(3), 2019, s. 590.

⁵⁵ 293 sayılı VUK Genel Tebliği'ne göre ikmâlen, re'sen veya idarece tarh edilen vergiler ile bu tarhiyatlara ilişkin olarak kesilen cezalar, kesinleşmeleri halinde açıklanacaktır. Ödenmeyen kamu alacaklarından ise VUK hükümlerine tabi olup, sadece Bakanlık vergi dairelerince takip ve tahsil edilen vergi, resim, harç, fon payı, vergi cezaları, gecikme faizi ve gecikme zamları açıklamaya konu olacaktır.

⁵⁶ Bkz. "Her vatandaşın vergisini zamanında ödemesinin önemine işaret eden Şimşek, "Yüzsüzleri herkes tanımalı, bunlar 77 milyona borçlu" dedi." Anadolu Ajansı, "Maliye Bakanlığı vergi yüzsüzlerini açıkladı", Erişim Tarihi: 04.08.2022.

bu bilgiler ele alınarak mükelleflerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüz edilemez". Bu ilan uygulamasında her ne kadar vergiye uyumun artırılması amaçlansa da uygulamanın amaca ne kadar hizmet ettiği tartışmalıdır. Lekelenmeme hakkı ile ilgili ihlâllerin önüne geçilebilmesi içinse, en çok borcu olanlar listesine ilişkin yapılan haberlerle ilgili gerekli hukuki tedbirlerin alınması şarttır.

VUK m. 5/3 kapsamında ayrıca, kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalar ile ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgeler ile bankalara yapacakları vergi tahsiline yönelik bilgiler verilebilmektedir.

Lekelenmeme hakkı açısından en çok dikkat çeken diğer düzenleme VUK m. 5/3'teki istisnadır. Buna göre; "sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporuyla tespit olunanların, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına ve 3568 sayılı Kanunla kurulan birlik ve meslek odalarına bildirilmesini vergi mahremiyetini ihlâl sayılmayacaktır". Bu düzenleme de, lekelenmeme hakkı ve masumiyet karinesi açısından açıkça ihlâl niteliğindedir. Zira yapılan bildirim, suçluluğu sabit olmayan, bir diğer ifadeyle, vergi kaçakçılığı suçunu işledikleri henüz mahkeme kararıyla kesinleşmiş bulunmayan kişilere ilişkindir. Anayasa m. 38 uyarınca; bu durumda kişilerin masumiyeti esas olmalıdır. Ayrıca soruşturma aşamasındaki gizliliğin sebebi, şüphelinin adının henüz şüphe aşamasındaki bir suçla lekelenmesini önlemektir. Oysa bu düzenleme ile belki henüz soruşturma aşamasında bile olmayan bir suç iddiası ile ilgili bir bildirim yapılmaktadır. Bu durumun ise bu kişilerin hem iş hayatlarında hem sosyal hayatlarında lekelenmelerine sebep olabileceği açıktır⁵⁷.

VUK m. 5/4'te vergi mahremiyeti açısından vergi levhalarıyla ilgili istisnaya yer verilmiştir. Dolayısıyla vergi levhalarında bulunan bazı bilgiler vergi mahremiyetinin konusuna girmemektedir. Bu bilgileri, "Mükellefin; a) Adı ve soyadı, b) Ticaret unvanı, c) İş yeri adresi, ç) Vergi

⁵⁷ DURDU, s. 602.

kimlik numarası, d) Bağlı bulunduğu vergi dairesi, e) Vergi türü, f) İşe başlama tarihi, g) Ana faaliyet kodu ve faaliyet türü, h) Faaliyet durumu (faal, terk, tasfiye halinde), ı) Beyan edilen son üç yıla ait matrahlar ve bu matrahların ait olduğu takvim yılı için tahakkuk eden vergiler, i) Gelir İdaresi Başkanlığı bilgi işlem sistemi tarafından üretilecek onay kodu⁵⁸ olarak sıralamak mümkündür.

Türkiye’de 2011 yılına kadar işyerine vergi levhası asmak zorunlu iken; 6111 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle vergi levhası asma zorunluluğu kaldırılmış, vergi levhası almak zorunluluk olmuştur. Vergi levhasında yer alan bilgilerin ilgisiz 3’üncü kişiler tarafından öğrenilmesi engellenmiş⁵⁹ olduğu için bu değişiklik, vergi mahremiyeti açısından olumlu bir değişiklik olmuştur. Söz konusu değişiklikle ayrıca vergi levhasıyla ilgili bu istisna hükmünün vergi mahremiyeti açısından bir istisna oluşturma durumu da büyük ölçüde ortadan kalkmıştır⁶⁰. Ancak teknolojinin getirdiği kolaylıklardan faydalanılarak vergi levhası sorgulama sistemi getirilmiş olup E-vergi levhası sorgulama, vergi mahremiyeti açısından bir istisna teşkil etmektedir⁶¹.

VUK m. 5/son hükmüne göre; “kamu kurum ve kuruluşları tarafından ilgili kanunları uyarınca mükelleflerden talep edilebilen, kurum ve kuruluşların görevleriyle doğrudan ilgili ve görevlerinin ifası için zorunluluk ve süreklilik arz eden bilgilerin, bu kurum ve kuruluşlara verilmesi vergi mahremiyetinin ihlâli sayılmayacaktır”. Bu durumda kendilerine bilgi verilenler ise vergi mahremiyeti yükümlülüğü altındadır.

Vergi mahremiyetine uymakla yükümlü olup, bu yükümlülüğe aykırı davranılması halinde “vergi mahremiyetinin ihlâli suçu” meydana gelir. VUK’un “vergi mahremiyetinin ihlâli” başlıklı 362’nci maddesine göre bu durumda mahremiyeti ihlâl eden kişiler TCK m. 239’a göre cezalandırılacaktır.

⁵⁸ Bkz. 408 No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, m. 2.2

⁵⁹ DURDU, s. 602.

⁶⁰ SOLAK AKMAN, İnci, Vergi Mahremiyetini İhlal, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2012, s. 78.

⁶¹ DURDU, s. 602.

III. ÖZEL ESASLAR UYGULAMASI AÇISINDAN LEKELENMEME HAKKI

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun (KDVK) 32'nci maddesinde fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisinin, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanacak katma değer vergisinden indirileceği, vergiye tabi işlemlerin mevcut olmaması veya hesaplanan verginin indirilecek vergiden az olması durumundaysa indirilemeyen katma değer vergisinin, Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit edilecek esaslara göre bu işlemleri yapanlara iade olunacağı düzenlenmiştir. Bu maddeden alınan yetki ile de Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinin IV/E bölümünde mükelleflere iade edilecek KDV tutarının gerçek olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla özel esaslara ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Uygulamanın gelişimine ilişkin olarak, İstanbul Vergi Dairesi'nin 1990'lı yıllarda kod listesi adıyla başlattığı uygulama, mükelleflerden gelen tepkiler dolayısıyla kaldırılmıştır. Fakat 2001'de yürürlüğe giren 84 No.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği⁶² ile KDV'deki iade mekanizmasının işlerliğini ve hukuka uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak için getirilen bir mekanizma olarak tanımlayabileceğimiz özel esaslar uygulaması uygulanmaya başlanmıştır. Günümüzde KDV Genel Uygulama Tebliği ile varlığını devam⁶³ ettirmekte olan uygulamanın kapsamı zamanla genişletilmiş ve KDV iade konusunu aşan bir nitelik kazanmıştır. Uygulama, mükellef hakları, temel hak ve özgürlükler ve kanunilik ilkesi⁶⁴ açısından eleştirilmektedir⁶⁵.

84 No.lu Genel Tebliği ile getirilen özel esaslar uygulamasının dayanağı, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 9, 11, 29 ve 32'nci maddele-

⁶² Resmi Gazete (RG) Tarihi: 23.11.2001, RG No: 24592

⁶³ TAYLAR, Yıldırım, "Özel Esaslara İlişkin Uygulama ve Yargı Kararları Perspektifinden Vergi Hukukunda Hukuka Aykırı Bir İşlemden Hukuka Uygun Bir Tarhiyat Çıkıp Çıkmayacağı Sorunu", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(2), 2021, s. 776.

⁶⁴ Bkz. ÇAKIR, Muharrem, "Yargı Kararları Doğrultusunda Özel Esaslar Uygulamasının Değerlendirilmesi", *Maliye Yazıları: Mali Hukuk*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022, s. 195-215.

⁶⁵ TAYLAR, s. 776.

ridir. Tebliğde uygulamanın amacı, Hazineye intikal etmemiş ve fakat gerçek bir yüklenime dayanmayan tutarların KDV iade uygulamasında haksız olarak iadesini önlemek olarak ifade edilmiştir. Özel esaslar uygulaması, iadesi gereken KDV'nin tespitine yönelik bir uygulama olup sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleme ve kullanma fiili ile doğrudan veya dolaylı olarak bağlantısı bulunan mükelleflerin iade talepleri özel esaslar uygulaması kapsamında yapılmaktadır. Zira bu yolla, vergi mükelleflerinin indirim yoluyla gidemedikleri ve gerçekte yüklendikleri KDV'nin iadesini temin etmek için hiç yüklenmediği halde sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belgeye dayalı olarak indirim hesaplarına alınan ve indirim yoluyla gidilemediği için de iadesi talep edilen KDV olarak gösterilen tutarların iadesinin önlenmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda olan mükelleflerin iade talepleri yerine getirilirken, artırılmış teminat, vergi incelemesi gibi bu kapsamda olmayan mükelleflerin karşılaşmadığı uygulamalar gündeme gelmektedir.

Özel esaslar uygulamasına tabi mükellefleri;

- VUK m. 153/A maddesi⁶⁶ kapsamındaki mükellefler,

- Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleme hususunda haklarında olumsuz rapor bulunan mükelleflerin raporun ait olduğu dönemdeki ortakları, kanuni temsilcileri, kurdukları veya ortak oldukları mükellefler ile kanuni temsilcisi oldukları mükellefler,

- Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleme ya da kullanma konusunda haklarında olumsuz rapor veya tespit bulunan mükellefler ve düzenlenmesine iştirak eden mükellefler,

- Beyanname vermeme, defter ve belge ibraz etmeme ve adresinde bulunamama sebebiyle haklarında tespit yapılan mükellefler,

⁶⁶ "Birinci fıkrada sayılanlar ile sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılması hariç 359 uncu maddede sayılan fiilleri işleyenler Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre duyurulur. Bu kapsamda yapılan duyurular vergi mahremiyetinin ihlali sayılmaz. ...". Dolayısıyla bu düzenleme, vergi mahremiyetinin istisnaları arasında yer almaktadır.

- KDV açısından ihtiyati tahakkuk veya ihtiyati haciz uygulanan mükellefler olarak saymak mümkündür.

Sayılanlar arasında lekelenememe açısından dikkat çeken uygulama ilan uygulamasıdır. Zira VUK m. 153/A maddesi kapsamındaki mükellefler açısından; *“sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılması hariç kaçakçılık suçunu işleyenler ile başkaca bir ticari, zirai ve mesleki faaliyeti olmadığı halde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirenlerin”* duyurulacağı belirtilmiştir. İlan Gelir İdaresi Başkanlığı internet sitesinden yapılacaktır. İlk bakışta böyle bir ilan uygulamasının lekelenmeme hakkı ve masumiyet karinesi açısından ihlâllere açık bir alan yarattığı akla gelmektedir. Fakat konuya ilişkin çıkarılan 478 No’lu⁶⁷ VUK Genel Tebliğine göre, bu duyuruların yapılması için söz konusu fillerin işlendiğinin hukuken sabit olması gerekmektedir. Bu şartın aranması, gerek masumiyet karinesi gerekse lekelenmeme hakkı açısından yaşanabilecek ihlâlleri önlemek açısından son derece önemlidir. Zira ilan, kişi henüz sanık veya şüpheli sıfatını taşıyorken değil; suçluluğu hukuken sabit olduktan sonra yapılmaktadır.

Öte yandan, ilan uygulamasının her hâlükârda zaten cezalandırılan mükellefleri ikinci kez cezalandıracağı ve kişilik haklarına zarar verdiği belirtilmektedir. Buna rağmen uygulamanın önleyici fonksiyonu olduğu düşünülmektedir. Zira münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirenlerin yapılan ilanlar yoluyla diğer mükellefler tarafından bilinmesi, mükelleflerin suç işlemekten kaçınmaları amacına matuftur.

IV. BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ AÇISINDAN LEKELENMEME HAKKI

Basın, düşünce ve kanaati açıklama özgürlüğünün başta gelen yollarından birisi olup basın özgürlüğü, Anayasanın 28’inci maddesi⁶⁸

⁶⁷ 11.02.2017 Tarih ve 29976 sayılı RG.

⁶⁸ *“Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz...”*

ile anayasal güvenceye bağlanmıştır. Basın özgürlüğü, en genel tanımla, haber ve düşünceleri serbest olarak toplamak, bu haberleri özgürce yorumlamak, eleştirmek ve yayımlamak serbestisi olarak ifade edilmektedir⁶⁹. Anayasa, basın özgürlüğünü tesis ve temin etme noktasında devlete sorumluluklar yüklemektedir. Söz konusu düzenleme ile bir yandan basın özgürlüğü koruma altına alınırken bir yandan da yargılamaların ancak anayasal sınırlar içerisinde yayım yasağına konu olacağı hükme bağlanmıştır. Zira hukuk devletinde diğer özgürlükler gibi basın özgürlüğü de sınırsız değildir. Bu sınırlamada, Anayasanın 26 ve 27’nci maddeleri hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. 26/2’nci maddesi kapsamında bu özgürlüklerin “...millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla...” sınırlanabileceği düzenlenmiştir.

Gerek 1982 Anayasasının 26 ve 28’inci maddeleri, gerek AİHS’in 10’uncu maddesi, gerekse AİHM’in kararları dikkate alındığında basın özgürlüğünün sınırlarını, “başkalarının şöhret ve haklarının korunması”, “devletin ve toplumun korunması” ve “ahlakın korunması” olmak üzere üç genel kategori altında toplamak mümkündür⁷⁰.

İfade özgürlüğünün düzenlendiği AİHS’nin 10’uncu maddesinin 1’inci fıkrasında; “Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır....

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hakim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.”

⁶⁹ ZAFER, Hamide, “Medya Özgürlüğü ve Adli Haberlerin Verilişi”, **Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırası’na Armağan**, İstanbul, 1999, s. 759.

⁷⁰ SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, (2017), **Türkiye’de Basın Özgürlüğü**, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 44.

ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir” denilerek haber verme hakkı da ifade özgürlüğünün bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda adli olaylar da sık sık basına konu olmaktadır. Haber değeri taşımalarının yanı sıra kurumların şeffaflığı, hesap verebilirliği ve denetimi, adli olayların basın-yayın organlarının gündeminde olmasının yahut sıkça haber yapılmasının nedenleri arasındadır. Yine haberin konusunun güncel olması, haberin siyasetçiler gibi kamuoyunda tanınan şahıslara ilişkin olması ve dolayısıyla toplumsal ilginin bulunması da bu kapsamda gösterilen gerekçelerdendir.

Ancak basına yansıyan haberler ve yorumlar neticesinde, suç isnadı altında olanlar ve yakınları nezdinde telafisi güç zararlar doğabilmektedir. Özellikle olayı aktarırken yapılan yorumun içeriğinde, kişi/kişiler, zaman ve mekân gibi kavramlara ayrıntılı biçimde yer verilerek soruşturmanın gizliliği ilkesinin ihlâl edilmesinin yanı sıra henüz haklarında soruşturma dahi açılmayan kişiler bakımından kamuoyu nezdinde suçlayıcı bir üslup kullanılarak, lekelenmeme hakkının da ihlâl edildiği görülmektedir⁷¹. Basın aracılığıyla oluşturulan suçluluk ya da suçsuzluk algısı, mahkemeleri de tesiri altına alabilmektedir. Kesinleşmiş bir hüküm bulunmaksızın, emarelerden yola çıkılarak toplumda oluşturulan algı neticesinde, tarafların kesinleşmiş bir hükümle suçlu ya da suçsuz bulunması halinde toplum üzerinde vicdani bir tatmin sağlanamamaktadır. Bu durumda toplumun adalet sistemine olan güveninin azalması da kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle de masumiyet karinesine ve lekelenmeme hakkına azami derecede özen gösterilerek basın özgürlüğünün kullanılması gerekmektedir.

Toplumun bilgi edinme hakkı ve bu kapsamda olmak üzere basın-yayın özgürlüğü, modern toplumun olmazsa olmazlarından. Adli olaylar hakkında toplumun bilgilendirilmesi de bu çerçevede değerlendirilmektedir. Fakat burada, suç şüphesi altındaki kişi/kişiler

⁷¹ <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/sorusturma-isleminin-gizlilikini-ihlal-sucu-cezasi-nedir-tck.html>

hakkında etkili bir soruşturma ve kovuşturma yapılması suretiyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve savunma hakkı ile adli olaylar hakkında basın-yayın yoluyla toplumun bilgilendirilmesi amaçları arasında menfaatlerin yarışması veya çatışması durumu devreye girmektedir. Örneğin; uyuşmazlık konusu dışında yer alan ve vergi mahremiyetine giren bilgi ve belgelerin, basına yansımaları halinde, bilgi ve belgeleri paylaşanlar vergi mahremiyetini ihlâl suçunu işlemiş olacaktır. Zira burada iki hukuki yarar arasında hassas bir denge bulunmaktadır ve bu dengenin anayasadaki ölçülülük ilkesi çerçevesinde kurulması gerekmektedir. Bu yolla, hem basın özgürlüğü hem de diğer ilke ve haklar korunmuş olacaktır.

Yukarıda belirtilen menfaatler arası çatışma durumu, kamusal özgürlüklerden⁷² olan basın özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı ile lekelenmeme hakkının arasında da söz konusu olduğu için aradaki sınırlar çizilmesi son derece önemlidir. Bu kapsamda örneğin; soruşturma evresi gibi kovuşturma evresinde, tanığın korunmasına ilişkin olarak kimlik bilgilerinin gizli tutulması gerektiği hususunda karar alınabilir. Ayrıca AİHS 6'ncı maddenin 1'inci fıkrasının son cümlesinden anlaşılacağı üzere; basının ve kamunun, duruşmaya ilişkin olarak bazı şartlar oluşmuşsa duruşmaya alınmaması, duruşmanın gizli duruşma olarak yapılması mümkündür.

Yine, basın yoluyla lekelenmeme hakkının ihlâlinin önüne geçebilme noktasında çözüm olarak, ulusal yazında her medya organında bir özel hukukçu bir de ceza hukukçusu bulundurulması yapılan haberlerin bu kişilere kontrol ettirilmesi önerisi getirilmektedir⁷³. Zira Türkiye'de suç isnadı altında bulunan kimsenin haberi, spor muhabiri, magazinci gibi hukuk bilmeyen kişiler tarafından yapılabilmekte, haberi yapan kişiler hukuki kurumlarla belki de ilk defa yüz yüze geldikleri için öğrenilenleri aktarma hususunda pek çok hata yaparak şüphelinin/sanığın mağduriyetine sebebiyet verebilmektedir. Bu

⁷² YÜZER, Dilara, "Basın Yoluyla Adli Haberlerin Verilişi ve Suçsuzluk Karinesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 2013, s. 1653.

⁷³ KARAKAYA, s. 313.

mağduriyet kapsamında, masumiyet karinesinin ve lekelenmeme hakkının ihlâli başı çekmektedir.

Meseleye özel hukuk açısından bakıldığında, basın özgürlüğü ile ilgili sınırlamalar arasında en önemlisi, kişilik hakkı yönünden getirilen sınırlamadır. Zira kişilik hakkı da basın özgürlüğü gibi, bir temel haktır ve anayasa ile güvence altına alınmıştır. Buradan hareketle, basın özgürlüğü ile kişilik hakkı arasındaki hassas dengenin gözetilmesi esastır. Dolayısıyla lekelenmeme hakkı, kişinin şeref ve haysiyetini koruyucu muhtevasıyla basın özgürlüğü için bir sınır niteliğindedir. Burada altının çizilmesi gereken nokta, yalın olarak basın özgürlüğünün kullanılmasının lekelenmeme hakkı açısından *doğrudan* bir tecavüzü yahut ihlâli gündeme getirmeyeceğidir. Zira basın-yayın faaliyeti esnasında, belirtilen menfaatler arasındaki hassas dengenin gözetilmemesi durumunda böyle bir ihlâl söz konusu olmaktadır.

Nitekim TBMM İnsan Hakları Komisyonunun ilgili raporuna⁷⁴ göre de medya yoluyla kişilik hakları ihlâllerine varabilen haberler adil yargılanma hakkının ihlâline sebebiyet vermektedir. Çünkü masumiyet karinesi hiçe sayılarak mahkeme kararı olmaksızın kişiler topluma suçlu gibi lanse edilebilmekte; yargılama, adeta bir basın yargılamasına dönüşmektedir. Bu durum, esasen lekelenmeme hakkının basın yoluyla ihlâli anlamına gelmektedir. Bu istenmeyen durumu önlemek amacıyla, Basın Kanunu'nun 3'üncü⁷⁵ maddesinde basın kaynaklı bu tip ihlâllerin önlenmesi öngörülmüştür.

⁷⁴ "Medya yoluyla yapılan kişilik hakkı ihlallerinde en sık rastlanan örneklerden biri mahkeme kararından önce bir kişinin suçlu ilan edilmesidir. ... Mahkemeler dışında, hangi kurum olursa olsun bir başka kurum tarafından insanların suçlu -gibi- yansıtılması da 'masumiyet karinesi' ilkesine aykırıdır.'Adil yargılama' yükümlülüğü, yargılamanın basın yargılamasına dönüşmesine engel olmak durumundadır. Aksi takdirde yargısız infaz yapılarak, suç şüphesi altında bulunan kişiler suçlu nitelenmektedir." Medyada Yer Alan Bazı Haberlerin Masumiyet Karinesini İhlal Ettiği İddialarının Araştırılması İle İlgili İnceleme Raporu, s. 8, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/03_03_2010_medya_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 28.06.2022.

⁷⁵ Basın Kanunu 3. Madde: "Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; **başkalarının şöhret ve haklarının**, toplum

Bu noktada belirtmek gerekir ki; sadece basın-yayın kuruluşları değil; kamu görevlileri yahut kamu otoriteleri de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Zira kamu otoritelerinin toplum nezdindeki saygınlığı ve inandırıcılığı çok daha yüksek olduğu için, adli olaylar hakkında bu otoritelerin bilgi vermesi, açıklama yapması toplumda daha fazla karşılık bulacak, toplumu daha fazla inandırıp etkileyecektir. Bu durum, adli olaylar hakkında bilgi verirken kamu otoritelerine daha fazla özen yükümlülüğü yüklemektedir. Dolayısıyla kamu görevlileri, adli olaylar hakkında herhangi bir mecrada açıklama yaparken lekelenme hakkı ile toplumun bilgilendirilmesi arasındaki hassas dengeyi her zaman gözetmek bilincinde olmalıdırlar. Bu çerçevede, adli makamlar ve kolluğa; etkin ve gizlilik esaslı soruşturma yapılması, yargılamamanın makul sürede yapılması ve kolluk aşaması dâhil bilgi sızdırılmasının önlenmesi gibi büyük görevler düşmektedir.

Unutulmamalıdır ki; nihayetinde yargılanmakta olan kişi de; ailesi, çevresi, sevdikleri olan, toplumda bir konumu ve/veya saygınlığı olan bir insandır ve insanlık onur ve şerefine korunması esastır. Aksi mahkeme kararıyla hüküm altına alınmadıkça herkesin masumiyeti esastır ve korunmalıdır. Lekelenme hakkı da bu gereklilikten türetilmiş olup her birimize yüklenen bir ödev niteliğindedir. Bir diğer anlatımla, lekelenme hakkı, sadece basın-yayın organları ya da adli ve idari organlar değil; toplumu oluşturan her bir bireyin azami ihtimamı göstermesi ile gerçek anlamda korunabilecektir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Vergi mahremiyeti, mükelleflerin temel kişisel haklarından özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması ile bağlantılı olup vergi idaresinin elde ettiği bilgiler, mükellefin özel hayatı veya mesleki bilgisi ile ilgili sırlardır. Bu bilgilerin muhafaza edil(e)memesi, vergi

sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir.”

mahremiyetinin ihlâlinin yanı sıra kişisel verilerin korunması hakkının ihlâline yol açacaktır. 6698 sayılı KVKK, sadece gerçek kişilerin kişisel verilerinin korunmasını içermekte, tüzel kişiler kanunun kapsamı dışında kalmaktayken; VUK ve AATUHK kapsamında, gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişiler de korumadan yararlanabilecektir. Kişisel verilerin korunması, vergi hukukunda vergi mahremiyeti çerçevesinde sağlanmakta olup lekelenmeme hakkı da vergi hukuku açısından vergi mahremiyeti kavramı ile uygulanma kabiliyeti bulmaktadır. Dolayısıyla vergi mahremiyetinin ihlâli, aynı zamanda lekelenmeme hakkının da ihlâli anlamına gelmektedir. Vergi mahremiyeti, vergi hukuku açısından bilhassa vergi ceza yargılamasında lekelenmeme hakkına hizmet eder mahiyettedir. Bu durum, diğer hukuk dallarında olduğu gibi, lekelenmeme hakkının vergi hukuku açısından da önemini artırmaktadır.

Öte yandan, VUK'un vergi mahremiyetini düzenleyen 5'inci maddesinde ifade edilen istisnalar arasında sayılan bazı düzenlemeler, lekelenmeme hakkı açısından sorunlu bir alan oluşturmaktadır. *Örneğin; "Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları vergi inceleme raporuyla tespit olunanların, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlarına ve 3568 sayılı Kanunla kurulan birlik ve meslek odalarına bildirilmesi vergi mahremiyetini ihlâl sayılmaz."* düzenlemesinin, henüz kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmaksızın uygulanıyor olmasından dolayı gerek masumiyet karnesine gerekse lekelenmeme hakkına açıkça aykırılık teşkil ettiğinden kaldırılması ya da değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Yine bu kapsamda "vergi yüzsüzleri"nin ilanı uygulaması da aynı gerekçeyle lekelenmeme hakkı açısından çeşitli sakıncalar taşımaktadır. Söz konusu uygulamanın amaca hizmet ettiği düşünülüyor olsa dahi, tahakkuk işlemlerinin tam ve zamanında gerçekleşebilmesi için gerekli özeni gösteren mükelleflerin söz konusu uygulamanın dışında tutulması isabetli olacaktır.

VUK m. 153/A maddesi kapsamındaki mükellefler açısından; *"sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge kullanılması hariç*

kaçakçılık suçunu işleyenler ile başkaca bir ticari, zirai ve mesleki faaliyeti olmadığı halde münhasıran sahte belge düzenlemek amacıyla mükellefiyet tesis ettirenlerin” ilan yoluyla duyurulması, lekelenmeme hakkı ihlallerine yol açabilecek bir uygulama olarak görünse de ilanın yapılabilmesinin söz konusu fillerin işlendiğinin hukuken sabit olması şartına bağlanması, bu noktada yaşanabilecek ihlallerin önünü kapamaktadır.

Basında adli olayların sansasyonel amaçlı haber yapılması, hukuk bilmeyen kişilerce ve esaslı hatalarla dolu biçimde topluma aktarılması, dezenformasyon yaratmakta, ceza yargılamasının bazı temel ilkelerine de açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Zira haberlerin içeriğinde fail, mağdur, şüpheli ve/veya sanık, olay yeri fotoğraf ve görüntüleri örneğinde olduğu gibi delillere varana kadar her türlü bilgiye yer verilmesi, soruşturmanın gizliliği ilkesinin ihlâl edilmesine yol açmakta ve adil yargılanma ilkesi zayıflatılmaktadır. Dahası bu esnada ismi geçen kişilerin toplum nazarında yargısız infaz edilmesine sebebiyet verilerek masumiyet karinesi ve buna bağlı olarak lekelenmeme hakkı da ihlâl edilmektedir. Sorunun çözümü kapsamında olmak üzere, adliyelerde adli olayların medyaya yansımaları konusunda görev yapacak bürolar kurulmalı, ayrıca medya kuruluşlarında hukuki konulardaki bilgi eksikliğinin giderilmesi amacıyla gerekli birimler oluşturularak doğru haber akışı sağlanmalıdır. Bu sayede, toplumu yanlış yönlendiren bilgi kirliliği önlenabilir ve yalnızca gizlilik içermeyen belgelerin medya ile paylaşılması yoluyla lekelenmeme hakkı ve masumiyet karinesi noktasında yaşanan ihlallerin önüne geçilebilir kanaatindeyiz.

Ancak ifade etmek gerekir ki; basın özgürlüğünün kullanılması halinde vergi mahremiyetini veya masumiyet karinesini ihlâl ya da lekelenmeme hakkına tecavüz **doğrudan** gündeme gelmemektedir. Bir diğer anlatımla, basın özgürlüğü esastır ve bu özgürlüğün olması gerektiği gibi kullanılması, hak ve hürriyetlerin teminatıdır. Nitekim basın-yayın kuruluşları, kovuşturmaya ilişkin mahkemeye yansıyan bilgi ve belgeleri, yargılamanın aleniliği ilkesi ve kamu yararı gereği kamuoyuna yansıtmaktadır. Ancak bu paylaşımların farklı ithamlar

içermeksizin yapılması da lekelenmeme hakkının gereğidir. Ayrıca uyumsuzluk konusu dışında yer alan ve vergi mahremiyetine giren bilgi ve belgelerin basına yansımaları halinde, bilgi ve belgeleri paylaşanlar vergi mahremiyetini ihlâl suçunu işlemiş olacaktır. Zira burada iki hukuki yarar arasında hassas bir denge bulunmakta olup bu denge Anayasadaki ölçülülük ilkesine riayet edilerek kurulması esastır. Açıklanan ölçülerde hareket edilmesi halinde, hem basın özgürlüğü hem de diğer ilkeler ve haklar korunmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKGÜL, Aydın. “Danıştay Kararları Işığında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması”, **Danıştay Dergisi**, (133), 2013.
- ARSLAN, Çetin. “Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu (VUK md. 362)”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, 3(2), 2013: 15-30.
- CAMPBELL, Liz. “Criminal Labels, the European Convention on Human Rights and the Presumption of Innocence”, **The Modern Law Review**, 76(4), 2013: 681-707.
- CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide. **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayınevi, 7. Bası, İstanbul, 2010.
- ÇAKIR, Muharrem. “Yargı Kararları Doğrultusunda Özel Esaslar Uygulamasının Değerlendirilmesi”, **Maliye Yazıları: Mali Hukuk**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022: 195-215.
- ÇALIŞKAN, Suat. “Lekelenmeme Hakkı”, hukukihaber.net, Erişim Tarihi: 26.11.2020.
- DURDU, Muhammet. Mükellef Verilerinin Korunması ve Vergi Mahremiyeti, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 27(3), 2019: 589-623.
- EGELİ, Haluk / DAĞ, Mehmet. “Türk Vergi Hukuku Açısından Mükellef Haklarının Değerlendirilmesi”, **Maliye Dergisi**, (163), 2012: 130-146.

- ERTÜRK, Eray. Türk Hukukunda Lekelenmeme Hakkı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku ABD, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.
- GÜLERCİ, Burcu. **Türk Hukukunda Vergi Mahremiyetinin Sınırları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- GÜLSÜN, Ramazan. “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı (Human Dignity and Right not to be Labelled as Criminal), **International Journal Of Legal Progress**, 1(2), 2015: 17-42.
- KARA, Eyüp. “Lekelenmeme Hakkı”, **Adalet Dergisi**, (43), 2012: 257-266.
- KARAKAYA, Naim. “Lekelenmeme Hakkı”, **Journal of Penal Law and Criminology**, 3(2), Ağustos 2015: 311-318.
- KARAKOÇ, Yusuf. **Vergi Ceza Hukuku**, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- KARATAŞ DURMUŞ, Neslihan. “Ticari Sırların ve Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Vergi Mahremiyeti”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD)**, (31), 2017: 371-409.
- MOLAN, Mike / LANSER, Denis / BLOY, Duncan. **Principle of Law Criminal Law**, Cavendish Publishing Limited, 4. Bası, London, 2000.
- OKTAR, Ateş. **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 11. Bası, İstanbul, 2016.
- ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ÇAĞAN, Nami. **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, 24. Bası, Ankara, 2015.
- SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar. **Türkiye’de Basım Özgürlüğü**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007.
- SOLAK AKMAN, İnci. Vergi Mahremiyetini İhlal, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2012.
- SONSUZOĞLU, Elif. “Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, **Vergi Sorunları**, (141), 2000: 116-134.

ŞAHİN, Cumhur / GÖKTÜRK, Neslihan. **Ceza Muhakemesi Hukuku-I**, Seçkin Yayıncılık, 11. Bası, Ankara, 2020.

ŞENYÜZ, Doğan. **Vergi Ceza Hukuku**, Ekin Kitabevi, 9. Baskı, Bursa, 2016.

TAYLAR, Yıldırım, “Özel Esaslara İlişkin Uygulama ve Yargı Kararları Perspektifinden Vergi Hukukunda Hukuka Aykırı Bir İşlemden Hukuka Uygun Bir Tarhiyat Çıkıp Çıkmayacağı Sorunu, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 12(2), 2021: 774-790.

ÜNVER, Yener / HAKERİ, Hakan. **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

ÜZÜLMEZ, İlhan. Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları, **Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi**, (58), 2005: 41-72.

YAŞAR, Osman. **Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009.

YÜZER, Dilara. “Basın Yoluyla Adli Haberlerin Verilişi ve Suçsuzluk Karinesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 15(Özel Sayı), 2013: 1653-1694.

ZAFER, Hamide. “Medya Özgürlüğü ve Adli Haberlerin Verilişi”, **Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırası’na Armağan**, İstanbul, 1999.

İnternet Kaynakları

AYM E. 2014/195, K. 2015/116, T. 23.12.2015.
www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim Tarihi: 15.04.2021.

Anadolu Ajansı, “Maliye Bakanlığı vergi yüzsüzlerini açıkladı”, Erişim Tarihi: 04.08.2022.

<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/sorusturma-isleminin-gizlilikini-ihlal-sucu-cezasi-nedir-tck.html>.

“Medyada Yer Alan Bazı Haberlerin Masumiyet Karinesini İhlal Ettiği İddialarının Araştırılması İle İlgili İnceleme Raporu”, s. 8, http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/03_03_2010_medya_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 28.06.2022.

T.C. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı İnsan Hakları Eylem Planı Özel Sayısı, Sayı:7, 2021, <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/272021233736%C4%B0HB%20VII.pdf>, Erişim Tarihi: 03.08.2022.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 04.01.2021.

27 Kasım 2008 tarihli Salduz/Türkiye kararı, Başvuru no: 36391/02, AIHM 2008, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22display%22:\[0\],%22dmdocnum-ber%22:\[%22843654%22\]}http://www.cocukgozlemevi.org/s-tora-ge/app/uploads/public/5ac/227/ca8/5ac227ca8da6f568901494.pdf](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22display%22:[0],%22dmdocnum-ber%22:[%22843654%22]}http://www.cocukgozlemevi.org/s-tora-ge/app/uploads/public/5ac/227/ca8/5ac227ca8da6f568901494.pdf), Erişim Tarihi:01.07.2022.